

HORSENS- HAMMER ÅRBOG 2011

Indholdsfortegnelse 2011

Kun gode minder fra årene som sherif i Vodskov. Arne Riis 2011	3
Vodskov Teater- og Kulturkreds. K.P. Hassing 2011	5
Da Flamsted Mølle kom til Vodskov	9
Fredhjem, Attrupgaard, Attruphøj og Liselund. Lars Qvortrup.....	10
Billeder fra dengang Vodskov var et jernbaneknudepunkt	14
Erindringer fra min barndom/ungdom i Vodskov. Irene Christensen	15
Forsorgscentret før og nu. Vagn Laustsen 2011	20
Lokal værdikamp anno 1935. Frede Fladkjær 2011	23
Horsens fra bondelandsby til bosætningsbyen Langholt. Andy Jensen 2011	24
Konfirmationsbilleder 1949/50	30
Torndalsmark år 1900. Tegning af Snedker-Niels.....	31
Høstbillede fra Striben	31

Samlet indholdsfortegnelse for alle årbøgerne fra 1977 til d.d. bringes hvert 3. år. Næste gang bliver i 2012 udgaven.

Hans Jensens Kolonialforretning i Uggerhalne Anno 1919.

Kun gode minder fra årene som sherif i Vodskov

Af Arne Riis 2011

Ansgar Fejerskov, Vodskov-områdets tidligere politibetjent, rundede i sommer sin 92-års fødselsdag og ser med glæde tilbage på sit lange liv. I dag kniber det for ham at holde styr på, hvad der skete for årtier tilbage, men er Ellen ved hans side, fylder hun hurtigt hullerne i hukommelsen. De to har kendt hinanden siden slutningen af 1930'erne og blev gift i foråret 1943. Det vil sige, at ægteparret Fejerskov om to år har jernbryllup - eller platinbryllup, som Ellen helst vil kalde det.

Sikkert mange i det område, hvor Fejerskov har været lovens håndhæver: Vodskov, Langholt, Vester Hassing, Uggerhalne og Grindsted, har minder om møder med ham.

- De kan være triste, hvis der var tale om alvorlige ulykker, men gode eller ligefrem morsomme og pædagogiske, hvis der var tale om små overtrædelser, siger Ellen Fejerskov. - Jeg tvivler på, at overhovedet nogen vil sætte en finger på hans politiarbejde, og Ansgar har mange gange sagt, at han kun har gode minder fra sine år i sit politiområde.

- Jeg stræbte altid efter at være en god tjener for borgerne, kommer det stille fra Fejerskov. Havde en person gjort noget forkert og alvorligt, skrev jeg selvfølgelig en rapport, men hvis et barn eller ung havde overtrådt trafiklovens love, gik jeg som regel pædagogisk til værks. Jeg noterede forældrenes adresse og telefonnummer. Så besøgte jeg hjemmet og fik en samtale med forældrene og en mere alvorlig snak med den unge, og så blev der ikke skrevet nogen rapport. Den unge var jo typisk ofte i forvejen straffet ved, at hans cykel eller knallert var beskadiget eller helt ødelagt. Jeg kunne også pålægge en ung, der havde gjort noget forkert over for andre, at han eller hun kontaktede dem

og gav en undskyldning, og så skete der ikke mere i den sag.

Ellen bekræfter, hvad Fejerskov lige har sagt: - Børnene og de unge havde en stor plads i Ansgars hjerte. Han stillede sig en gang imellem på vejen ved en skole en tidlig efterårs- eller vintermorgen for at se, om alle, der kom cyklende, havde en lovlig og tændt cykellygte, for han vidste bedre end de fleste, hvilken alvorlig ulykke der kan ske for en mørk cyklist.

Ansgar Fejerskov er født i Midtjylland lidt uden for Herning i 1919. Her drev hans far en købmandsforretning. Da han var seks år, flyttede familien til Højslev øst for Skive og senere igen til Skive, hvor faderen startede en vulkanisørforretning på den daværende rutebilstation. Ansgar fik efterhånden fire søskende, så der i alt var fem børn.

Da Ansgar var 11 år, flyttede han hjemmefra ned til sin farfar og farmor, der havde en købmandsforretning ved Herning. Bedsteforældrene var blevet ældre mennesker, og Ansgar blev deres medhjælper. Han fik senere en købmandsuddannelse, og i nogle år så det ud til, at det var den vej, han skulle gå. Han forlod bedsteforældrene og flyttede hjem-

ad mod Skive, blev ansat som yngste medarbejder i Højslev Brugs og blev senere førstemand indtil slutningen af 1942, da han var ligesom mættet med forretningslivet og nu ville være politimand.

I september 1942 blev Ansgar Fejerskov tilbudt en politiuddannelse, først en periode på Politiskolen i København, derefter på den daværende politikaserne i Aalborg. Da uddannelsen var overstået, begyndte han ved politiet i Århus.

Nu er vi i de problemfyldte krigsår, da Danmark var besat af tyske soldater, og det var både farligt og svært at være i politiets tjeneste. I Århus blev Fejerskov, hvad hans kolleger kaldte svelletæller. Det ord smager ikke meget af politiarbejde, men svelletællere var dengang politibetjente, der kørte på skinnecykel og på en bestemt jernbanestrækning for at forhindre sabotører i at lægge sprængstoffer ved skinner og sprænge dem i stykker. Sådanne sprængninger var der mange af især på den østjyske jernbanestrækning fra grænsen i syd til Frederikshavn i nord, og de generede og forsinkede de tyske transporter af materiel og soldater.

- I Østjylland hørte dette politiarbejde altså under Århus Politi. Ansgar og en kollega kørte hver dag på skinnecykel mellem Mundelstrup vest for Århus og Århus Banegård, fortæller Ellen. Og de fangede ikke en eneste sabotør. De jernbanesabotager, der skete på Mundelstrup-Århus-strækningen, skete i vest, når Ansgar og hans kollega var på skinnerne inde i Århus-byområdet og omvendt.

- Dette ikke særligt interessante og i virkeligheden farlige arbejde varede heldigvis kun tre måneder, fortsætter Ellen Fejerskov. Så blev Ansgar overført til normalt politiarbejde på Århus Politigård. Men der kom endnu sværere og alvorligere dage for danske politibetjente. Tyskerne mente - nok med rette - at det danske politi gjorde for lidt for at afsløre og stoppe modstandsbevægelsens sabotager m.v.

Og så kom den frygtelige dag: 19. september 1944. Midt på formiddagen stormede tyske soldater de danske politistationer og arresterede i hund-

redvis af politibetjente. Mange af dem blev ført til en fangelejr i Frøslev ved grænsen eller direkte til én af de berygtede koncentrationslejre i Tyskland.

- Det var lidt af et under, at Ansgar ikke blev fanget. Han var ikke på politigården den formiddag, men hjemme, og én af hans kammerater, der vidste det, skyndte sig til Risskov, hvor vi boede, og advarede os. Ansgar var ikke sen til at skifte politiuiformen ud med civilt tøj og forsvinde. Fra da af og indtil 4. maj 1945 var han, hvad vi kaldte under jorden og medlem af en såkaldt illegal, bevæbnet gruppe. Han boede forskellige steder, men jeg vidste, hvor han var, og vi mødte hinanden hver dag.

Tyskerne gav heldigvis op, og krigen sluttede for Danmarks vedkommende den skønne 4. maj-aften 1945, officielt 5. maj, og så fik Ellen og Ansgar Fejerskov igen et normalt ægteskab og familieliv. Det danske politi blev genoprettet, og Ansgar vendte tilbage til sit politiarbejde i Århus. I 1951 blev han ansat ved en ny, lille, lokal politistation, der blev oprettet i Risskov. Her var en leder og tre unge politibetjente.

Vi nærmer os nu perioden, da Ansgar Fejerskov kom til Vodskov. I begyndelsen af 1965 var en stilling som landbetjent i Vodskov ledig. Fejerskov søgte og fik stillingen, og Ansgar og Ellen rykkede ind i bygningen på Drøvten i Vodskov, der var egnens politistation og både arbejdsplads og privatbolig. Der var dengang fire landbetjentområder nord for fjorden under politistationen i Nørresundby og altså tre kolleger, som Ansgar skulle samarbejde med.

- Det sidste var der ikke problemer med for Ansgar, men det var der bestemt i lang tid på hans nye arbejdsplads, fortæller Ellen. På hans skrivebord lå nemlig kolossale dynger af papirer om sager, som hans forgænger ikke havde behandlet færdig, og det tog Ansgar flere måneder, før der var rent bord. Det var lige ved at gå ham på. Først da dette arbejde var overstået, fik Ansgar tid til at lære sit nye arbejdsområde og dets borgere at kende.

Fejerskovs landbetjentperiode i Vodskov varede til 1982. Det betød dog ikke, at han efter den sidste dag kunne gå på pension. I de følgende fem år var han genbrugsbetjent. Det lyder lige så mærkeligt som svelletæller, men adskillige kolleger til Fejerskov har været genbrugsbetjent. For Fejerskov betød titlen, at han i de følgende fem år var ansat ved grænsebevogtningen i Kruså - to måneder hvert år.

Ægteparret Fejerskovs pensionistår har indtil nu været meget aktive. Herom fortæller Ellen Fejerskov med et stort smil i øjnene:

- I adskillige år var Ansgar aktivt medlem af Vodskov Bigband. Han spillede saxofon og klarinet, og det gik han højt op i. Han er ikke med i bandet længere og spiller i dag kun mundharpe. Og så har vi begge været meget interesseret i at løbe på ski, har holdt adskillige ferier i vinterhalvåret i Norge og løbet på ski. Da vi syntes, det var nok med Norge, brugte vi Hammer Bakker til skiløb. Senere fandt vi tit cyklerne frem til lange ture ud i området, men også det er slut. Vi har i flere år deltaget i dans i Fyensgadecentret. Ellen Fejerskov finder et stykke papir frem fra et gemme:

- Jeg har helt glemt vore rejser til udlandet. Dem har vi heldigvis haft kræfter og tid til, fortæller Ellen. - I 1985 var vi i Israel, 1987: Provence i Sydfrankrig, i 1990 i Norge, 1991: Capri, Italien,

1992: Irland, 1993: Tjekkiet og i 2000: Spanien. Vi har også været på pensionistkurser på højskoler i Brandbjerg, Vestbirk og i 2004: Nørre Nisum. I dag nyder vi et stille, roligt liv her Ved Banen 6, og vi har heldigvis endnu kræfter til at gå på indkøbsture i Vodskov.

Ellen & Ansgar Fejerskov 2011. Foto: Arne Riis 2011.

En ting er livsvarig lykke for Ellen og Ansgar Fejerskov: kærligheden til deres to døtre, Ann-Lisbeth, 60 år, og Regitze, 50 år. Ann-Lisbeth bor i Århus, Regitze i København, og begge har to børn. Vi møder dem flere gange om året. Et fast træf er en årlig familieudflygt, næsten altid en rundtur i Vendsyssel. Det er et arrangement, vi alle glæder os meget til.

Vodskov Teater- og Kulturkreds

Af K.P. Hassing 2011

Den sceneoptræden, der har vakt størst opmærksomhed uden for Vodskov, er de amatørteaterforestillinger, som blev opført fra 1961 til og med 1977, inspireret og instrueret af Helmuth Topp. Et menneske, som også blev dynamo i meget andet kulturarbejde i byen.

Helmuth Topp, der var militærmand, boede i København. I 1959 var Topp på et terrænløb i Hammer Bakker. Området gjorde så stort indtryk, at her måtte familien bo, og det blev en realitet.

Tilflytningen til Vodskov var på det tidspunkt begyndt. Ikke mindst blandt byens nye borgere var der stor interesse for, at der skulle ske noget, så Vodskov ikke udviklede sig til en soveby.

Helmuth Topp.

I 1961 gav det sig udslag. Helmuth Topp fandt sammen med andre teaterinteresserede, og i Vodskov Aftenskoles amatørteatergruppe planlagde de et meget ambitiøst projekt, nemlig at opføre Kaj Munks "Ordet". Det blev gennemført med stor succes. Næsten alle i byen så en af de fire forestillinger, der blev spillet. Ikke nok med det. Stykket blev også opført på Lille Scene i Aalborgshallen. Desuden bragte regionalradioen klip fra "Ordet".

I foråret 1962 opførte amatørerne en kabaret til fordel for ulandshjælpen. Det var en moderne tilpasset udgave af St. St. Blichers "E Bindstouw". Den gruppe, som havde opført "Ordet" valgte i 1964 at arbejde med et mindst lige så alvorligt skuespil: Per Lagerkvists "Manden uden sjæl".

Samme forår stiftede man "Vodskov Teater- og Kulturkreds" med Helmuth Topp som formand. Det blev starten på mange kulturelle initiativer i Vodskov, begyndende med et spørgeskema til byens borgere for at finde ud af, om der var basis for at gennemføre en række kurser, studiekredse, foredrag osv. Det næste var medlemshverning. Den gav bonus. Kredsen kom op på 80 aktive og 300 passive medlemmer. Den næste opgave var noget større. Det, at få skabt et kulturhus.

På tegnebrættet lød projektet på 1350 kvadratmeter med udstillingshal, teater- og foredragssal til 300 tilskuere, studiekreds- og ungdomslokaler samt cafeteria. Ideen nød fremme i Kulturministeriet, der anbefalede den i Boligministeriet. I 1965 blev der købt en grund på 15.000 kvadratmeter, der hvor Super Brugsen og Fakta nu ligger.

Der var stor opbakning i byen. 100 tilbød frivillig arbejdskraft, og en række af byens foreninger var med i et forpligtende samarbejde om projektets realisering.

Samtidig arbejdede Vodskov Idrætsforening for at få bygget en idrætshal i Vodskov. Andre i Horsens Hammer Kommune ønskede den placeret ved "Bajerhuset". For at fremme sit eget projekt gik VI i dialog med Kulturkredsen, der var imødekommende og tilbød at udvide den planlagte udstillingshal, hvilket måske også kunne give kulturcentret en større og bedre chance. VI trak sig imidlertid, da den tilbudte udvidelse ikke var tilstrækkelig til at dække de idrætslige krav til en idrætshal.

Miraklet sker: Den gale Johannes (smeden Knud Jensen) siger ordet, den lille pige (Marianne Topp) lytter tillidsfuldt, og den døde Inger vender tilbage til livet igen....

Vodskov Teater- og Kulturkreds opgav herefter tanken om et center og solgte i 1968 den købte grund til Horsens-Hammer Kommune, der lovede, at området ville blive brugt til et fritidscenter "for en bred kreds af borgere". Helmuth Topp fratrådte som formand for Vodskov Teater- og Kulturkreds, der langsomt blev afviklet, men aktiviteterne blev taget op senere. Igen med Topp i front.

Samtidig med, at der blev arbejdet med at skabe et kulturhus, skete der også andet. I 1965 blev der arrangeret en udstilling på Vodskov Skole, "Kunst i Vodskov" (350 besøgende) med værker ejet af lokale borgere. Mange af billederne var malet af de kunstnere, der havde boet eller boede i og omkring Hammer Bakker.

Samme forår opførte man med succes Knud Sønderbys "Kvindernes oprør". Noget af en satsning, da skuespillet i 1963 var blevet opført på Det Kgl. Teater med ringe held.

Til fordel for et kulturcenter blev der i januar 1966, med opbakning fra alle foreninger i Vodskov holdt en meget utraditionel kunstudstilling: "Kunstens labyrint". Den blev åbnet af daværende kulturminister Hans Sølvhøj.

Aalborg Amtstidende 9/1-1966:

Nyt nordjysk kulturcenter

Fra venstre: Pastor Richard Madsen, lærer Johannes Høgsted Jensen, sognerådsformand Simon Nielsen, kulturminister Hans Sølvhøj og læge Erling Fischer.

Der blev udstillet værker af Hans Bendix, Renal Bache, Carlo Wognsen, William Jessen m.fl. Udstillingen bød også på kammerkoncert, jazz- og folkesangerkoncert. Hertil kom en kabaret skrevet af Helmuth Topp. En speciel attraktion var et collage-rum, hvor publikum selv kunne udfolde sig kunstnerisk. Her ydede kulturministeren også et bidrag. 700 besøgte udstillingen, så den gav et fint overskud.

Aalborg Stiftstidende
skrev 10. januar 1966:

Ca. 700 bevægede sig i "Kunstens Labyrint"

Vodskov Teater- og Kulturkreds havde omkring 700 gæster til udstillingen "Kunstens Labyrint" på skolen i Vodskov. 400 af gæsterne kom søndag. Bestyrelsen er ved at gøre kassen op og noterer med stor tilfredshed, at nettooverskuddet bliver på omkring 4000 kr.

Arrangørerne er navnlig imponerede over den aktivitet, der var i collage- og digter-rum. Der var fremlagt 500 ark papir til tegninger og collage, og de blev alle brugt.

Herefter var der en pause til 1975, hvor Vodskovgruppen med Helmuth Topp som instruktør opførte Erik Knudsens "Ned med Kulturen" i Vodskov samt i Aalborg på "Multi Maren" i Maren Turisgade og på Aalborgshallens Lille Scene.

I 1977 spillede gruppen Roger Vitrac's komedie "Victor" eller "Når børnene tager magten".

Vodskov
Amatørerne opfører
Victor eller:
når børnene
tager magten

Komedie i 2 akter

på Vodskov Skole
kl. 20. gymnastiksalen
indgang Brørsonsvej
Lørdag 23. og Søndag 24. april
Billetter à kr. 10 kan købes hos:
Chevron, Vodskovvej 56 tlf. 293290 og Rekord Kiosken, Granlunden 26 tlf. 293321

Aktørerne er øverste række fra venstre: Gerda Jensen, Leo Jensen, Jørgen Nielsen, Niels Bell, Knud Engholm Larsen.

Nederste række fra venstre: Per Thomassen, Kirsten-Ulla Topp, Ellen Bertelsen, Allis Hansen, Ruth Højstrup

Tanken om et Kulturcenter/medborgerhus/fritidscenter kom frem igen i 1977, da "Skovlund" blev sat til salg (Se Horsens-Hammer Årbog 2000. Poul B. Andersens artikel "Skovlund"). En bred kreds af borgere ønskede, at Aalborg Kommune skulle købe gården til ovennævnte formål, og en arbejdsgruppe, hvori Helmuth Topp deltog, blev nedsat. Den skulle finde ud af, hvilke aktiviteter bygningerne kunne rumme. Det fremkomne forslag må have overbevist Aalborg Kommune, for den købte "Skovlund".

Skovlund.

Det var herefter op til de lokale foreninger at gøre den til et kultur- og aktivitetssted. Borgerforeningen fik sammen med byens øvrige foreninger arrangeret nytårsmarcher, sommerfest, fugleskydning, udstillinger m.m., Alt sammen med stor opbakning. Der var til gengæld også politiske kræfter, der arbejdede imod. I 1983 trak Aalborg Kommune sig fra Skovlundprojektet og solgte gården. I øvrigt med et tab på omkring 1 mill. kr.

Det betød samtidig slutningen på de mange års kulturarbejde i Vodskov.

Det har ikke været muligt at nævne alle de, der har været aktive i de forskellige projekter. Der henvises til Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Artiklen vil blive fulgt op i næste årbog med omtale af revy- og dilettantforestillinger i Horsens-Hammer Kommune.

Da Flamsted Mølle kom til Vodskov

Red. Sv. Dam Larsen 2011

Flamsted Vandmølle & Vindmølle. Foto fra Gunderup Sogns Lokalhistoriske Arkiv.

Torsdag d. 16. juni 2011 havde "Vodskov Mølle" besøg af medlemmer af Gunderup Sogns Lokalhistoriske Forening. Deres ærinde var at "kontrollere", at vi i Vodskov passer godt på deres mølle.

Bag dette ligger, at da møllen i Vodskov brændte i 1910, købte Peter Frederik Lund, som var udlært snedker og møllebygger, Flamsted Vindmølle, som blev pillet ned og fragtet til Vodskov, hvor møllen blev genopført, nu som Vodskov Mølle.

Foreningen var heldigvis særdeles tilfreds med deres gamle mølles udseende og tilstand.

Lidt fakta om Vodskov Mølle.**Fra bogen: Møllearkivet.**

Det er en meget lille mølle med et vingefang på kun 16 meter, men mølleren, der selv byggede møllen, har forsynet den med en overdådighed af inventar bl.a. tromlesigte, grynsortere, rugmels-sortere, havrevalse, grynvinge og alt i kværne. Det må have været svært at arbejde i møllen.

Vodskov Mølle blev genindviet i år 2002 efter 7 års renovering.

Møllen er fuldt funktionsdygtig og fungerer som museumsmølle. (2005)

Vodskov Mølle 2007. Foto: G.A. Stæbr. Møllearkivet.dk

Fredhjem, Attrupgaard, Attruphøj og Liselund

Af Lars Qvortrup 2005

Fra Filadelfia til Fredhjem

I 1919 grundlagde Alfred Sørensen plejehjemmet Fredhjem i Vodskov i Nordjylland. Fredhjem var et hjem for mandlige epileptikere. I 1920 giftede han sig med Elisabeth Hüttel, som straks efter vielsen kastede hele sin energi ind i det fælles arbejde med plejehjemmet.

Fredhjem.

Hvad var baggrunden? I 1894 blev Alfred Sørensen født i en arbejderfamilie i Nørresundby. Året efter blev Elisabeth Hüttel født i Sæby. Hun var datter af en fisker og voksede op i et stærkt indremissionsk miljø.

Omkring 1910 flyttede Elisabeths familie til Nørresundby, hvor faderen etablerede sig som fiskehandler. Her traf Alfred og Elisabeth hinanden, og de giftede sig i 1920 i Nørresundby kirke.¹

Alfred var på det tidspunkt kommet langt i sin karriere. Han var blevet uddannet som maler hos malermester Grøndahl i Nørresundby og malede blandt andet på forsorgscentret i Vodskov. Ganske vist havde han ikke tidligere haft nogen stærk religiøs overbevisning, selv om han på grund af den gode musik havde tilknytning til Frelsens Hær. Men på forsorgscentret blev han vakt. Derfor drog han til kolonien Filadelfia i Dianalund, hvor han i 1918 under den navnkundige dr. Sell afsluttede sin uddannelse som diakon. Med den i бага-

¹ I løbet af de følgende 18 år fødte Elisabeth seks børn: Karl Peter, Elise (som i parentes bemærket er min svigermor), Esther, Anne Birgitte (som døde som spæd), Inge og Arndt. Jeg takker Elise, Esther, Inge og Arndt for oplysninger til denne artikel. Eventuelle fejl bærer jeg på min kappe.

gen købte han for egne midler en patriciervilla i Vodskov og grundlagde i 1919 samme steds under navnet Fredhjem et epileptikerhjem for mænd.

Tredive år efter, i en jubilæumsartikel i den socialdemokratiske avis Ny Tid (nr. 157, 1949), beskrev Alfred Sørensen inspirationen fra Filadelfia og grundlæggelsen af plejehjemmet i Vodskov således:

”Det der optog mig mest, var dr. Sell, stifteren af kolonien 'Filadelfia'. Han gav sig helt hen i arbejdet for syge og fattige, og da jeg kom på kolonien, blev jeg meget betaget af at se den store stab af medarbejdere, søstre og diakoner, som her havde indviet deres liv i tjenesten for at hjælpe de mange syge, som var betroet til deres omsorg. Her gjaldt det om at elske – ikke i ord, men i gerning og sandhed.”

Det var her, på Fredhjem i Vodskov, Elisabeth og Alfred flyttede ind og blev forstanderpar i 1920. Hun med sin stærke og strenge indremissionske baggrund. Han med en lysere kristendom med toner af Frelsens Hær og med en stærk praktisk sans og med en social og kulturel forbindelse til arbejderbevægelsen og til socialdemokratiet.

Baggrunden og drivkraften var en stærk kombination af et religiøst begrundet kald og en politisk begrundet social indignation. På kolonien i Filadelfia var der på det tidspunkt over tusind patienter fra alle egne af landet, herunder naturligvis også fra Vendsyssel.

”Disse patienter var langt fra deres hjem og pårørende, og da jeg var fra Vendsyssel, opstod den tanke, at det måske var muligt at få oprettet et mindre plejehjem for disse syge i den landsdel, hvor de hørte hjemme.”

Men hvordan kunne det dog lade sig gøre sådan ud af det blå at grundlægge et epileptikerhjem? Der skulle jo både hus, personale og ekspertise til. For Alfred Sørensen var det ikke et problem, men blot en række opgaver, der skulle løses. Først købte han for egne og for lånte midler en

patriciervilla i Vodskov. Så havde han hjemmet. Dernæst overbeviste han en diakon, som han havde truffet på Filadelfia, og dennes hustru, om at flytte med til Nordjylland. Så var personalet på plads. Endelig overtalte han lægeforstanderen for åndssvageanstalten i Vodskov, Bodil Hjort, om at være tilsynsførende læge på epileptikerhjemmet. Hun svarede ja, skønt stillingen, som der står i jubilæumsartiklen, ”...viste sig at være ulønnet.” Så var også den lægelige ekspertise på plads.

På denne baggrund kunne Fredhjem indvies. Den 1. juli 1919 modtog Alfred Sørensen sin første patient, en patient som oven i købet kunne betale for sig selv. Herudover optog han nogle såkaldt ”ubemidlede patienter” fra kolonien i Filadelfia. For at tage sig af dem modtog Fredhjem en plejeløn på 600 kroner om året.

Hele dette forløb fremstod som uproblematisk. Her var en serie opgaver, der blev tacklet, efterhånden som de meldte sig. For først derefter ”begyndte vanskelighederne”, som jubilæumsartiklen skriver. Alfred Sørensen havde forestillet sig og lagt budget efter, at Fredhjem skulle rumme tolv patienter. Men ministeriet ville kun godkende en normering på syv patienter. Derfor måtte han skille sig af med den nyansatte diakon. Men heldigvis var Alfred som nævnt i mellemtiden blevet gift med Elisabeth. ”Havde jeg ikke haft hende, havde gerningen ikke kunne lykkes.”

Elisabeth og Alfred Sørensen med deres 4 ældste børn Karl Peter, Lise, Esther og Inge.

Fredhjem blev hurtigt en betydelig institution i Vodskov med et voksende antal epileptikere. I 1949 var der takket være talrige tilbygninger plads til 50 patienter, og desuden havde man 15 i pleje hos familier i oplandet. Stedet blev drevet som et slags arbejdskollektiv. Patienterne tog del i det praktiske arbejde, og på institutionen var grænserne mellem institution og familie svære at trække. Som reportagen fra 1949 beretter:

”Et sted var et par patienter ved at slibe en økse. Et andet sted stod en klynge og pillede stikkelsbær. Atter andre var beskæftiget med dækning af borde. Andre igen tager sig af landbrug, kurvefletning, bogbinding etc., alt eftersom evnerne og kræfterne strækker, da medicinen virker sløvende.”

Det hele fungerede med andre ord som en arbejdende storfamilie med forstanderparret i en stærk myndighedsposition baseret på moralske værdier fra indre mission. En af patienterne fortæller:

”Vi har det godt. Vi har meget stor frihed. F. eks. har Sørensen tilladt os at ha’ radio på værelserne, når vi selv skraber penge sammen til det, og jeg får lov at holde ”Land og Folk”, og vi får lov at ryge.”

Selv kommunister er der med andre ord plads til, konstaterer artiklen.

Men trosgrundlaget var der ikke tvivl om. Til jubilæumsjournalisten slog Alfred Sørensen fast:

”Vi holder andagt og synger med patienterne, men vi prædiker ikke. Jeg mener, at livet er spildt, uanset hvor langt et menneske når frem, hvis det ikke var har fået en personlig livsforbindelse med Jesus Kristus. Bønnen må være det bærende i et menneskes liv.”

Fra Fredhjem via Steincke til Liselund

I begyndelsen så man nok i lokalsamfundet med nogen skepsis på den nye institution. En malersvend som forstander, der oven i købet var nødt til at opretholde malervirksomheden på deltid for at få Fredhjem til at løbe rundt. Også de talrige

udvidelser af Fredhjem vakte ikke ubetinget begejstring. En lokal arkitekt omtalte dem – og det var ikke ment som nogen ros – som ”kaktusknopper”.

Men efterhånden fik Alfred og Elisabeth en solid position som borgere i lokalsamfundet. Deres agtelses-kapital var i stærk vækst. I 1949 havde Alfred allerede siddet i sognerådet i to perioder. Desuden var han formand for børneværnet og for brændselsnævnet.

Mødet mellem forstander Alfred Sørensen og embedsmand fra Socialministeriet. Imellem dem står Alfred Sørensens datter Esther.

Et højdepunkt nåede man i 1931, da en højtstående repræsentant for K. K. Steinckes socialministerium i Staunings regering kom på besigtigelsesbesøg i forbindelse med den almene opnormering af statstilskuddet til patienterne – den opnormering som blev vedtaget og som kom i faste rammer med socialreformen af 1933, hvor man gennemførte klare refusions- og finansieringsregler, og hvor man

knæsatte princippet om at sociale tilskud skal gives efter et retsprincip frem for et almisseprincip. Der findes i familiens arkiver billeder, hvor Alfreds og Elisabeths to-årige datter Esther sidder på embedsmandens arm, mens den ældste søn Karl Peter står ved siden af.

Attrupgaard

I 1945 var der tilstrækkelig kapital til, at Alfred og Elisabeth kunne købe den firlængede gård Attrupgaard med 55 tønder land mark og skov i udkanten af Vodskov.

Takket være lån fra Socialministeriet kunne man – nødtørftigt – ombygge gården til plejehjem. Familiens ældste søn Karl Peter overtog ledelsen af Fredhjem, samtidig med at resten af institutionen flyttede ud på Attrupgaard i 1950. Epileptikerne boede sammen med forstanderfamilien i hovedbygning og sidefløje, mens der var dyrehold (svin, får m.v.) i den øvrige del af gården.

Stedet blev for alvor et omsorgsbaseret behandlingshjem og arbejdskollektiv i pagt med natur og landbrug og med et klart og eksplicit moralsk grundlag i den indremissionske kristendom.

Fra markarbejdet på Attrupgaard.

Attruphøj

Nogle år senere solgte man en del af jorden fra. På den – og for indtægterne samt offentlige tilskud – byggede man den meget store epileptikerinstitution Attruphøj, der blev indviet i 1959, og som sønnen Karl Peter blev leder af. Driften af Attrupgaard blev gradvist nedtrappet og ophørte, da Alfred og Elisabeth blev pensioneret. Hele institutionen blev samlet under Attruphøj og under Karl Peter Hüttel-Sørensens ledelse. På samme tidspunkt blev han socialdemokratisk medlem af amtsrådet og indtog en lang række andre tillidsposter.

Liselund

I 1967 indviede man Liselund, en avanceret og fremsynet pensionistby, nu med Karl Peter Hüttel-Sørensen som formand for bestyrelsen.

Da Alfred Sørensen døde i 1975, flyttede Elisabeth ind i en af de små lejligheder i afdelingen for beskyttede boliger i Liselund. Hun var stærkt hæmmet af slidgigt, men regerede til sin død i 1978 med stor og naturlig myndighed over personale og beboere i den fløj af kæmpebyggeriet, som hun var blevet anbragt i.

Ovenstående er uddrag af en artikel i bladet "Danske Kirketidende" 17. juni 2005 af Lars Qvortrup, professor i medievidenskab ved Syddansk Universitet. Artiklens overskrift er: "Fra diakoni til velfærdsstat". Artiklen kan i sin helhed læses på vores arkiv.

Billeder fra dengang Vodskov var et jernbane-knudepunkt

Vinterbilleder ca. 1941

Drejerskiven, hvor motorvognen på Vodskov-Østervrå banen blev vendt, så det kørte "den rigtige vej".

Vodskov Station ca. 1941. Stationsforstander Svend Damsgaard Henriksen.

Vodskov-Østervrå Banen VØB blev indviet 21/5-1924 og nedlagt 31/3-1950.

Vodskov Station marts 1942.

Vodskov Station ukendt årstal.

Snevinteren marts 1942. Der skovles sne lidt uden for Vodskov mod Nr. Sundby. I baggrunden røgen fra et ankommende tog.

Erindringer fra min barndom/ungdom i Vodskov

Af Ellen Irene Christiansen 2010

- Ellen Irene Christiansen, 95 år, en af de ældste borgere i Vodskov.
- Uddannet syerske, har blandt andet arbejdet ved institutionerne i Hammer Bakker, kjolefabrikken Racell i Aalborg og på Epileptikerhjemmet Attruphøj i Vodskov.
- Har også undervist i håndarbejde på aftenskole i Vodskov.
- Gift 2 gange og har 7 børn, der alle er opvokset i Vodskov

Ellen Irene Christiansen 2010.

Jeg er født i Bregninge i 1916. Min far, Hans Peter Hansen, stammede fra Vejleegnen, hvor han var født og opvokset i en lille by, der hedder Hornstrup. Her arbejdede min bedstefar som bødker ved "Store Grundet Gods". Min mor, Johanne

Nielsen, er vokset op i Herning i en stor søskendeflok. Min morfar Andreas Nielsen var gift to gange og havde i alt ti børn. Min mormor døde i barsels seng med det 6. barn, som blev bortadopteret, da min morfar ikke kunne magte at opfostre det. Han giftede sig senere med sin kones kusine.

Som unge blev begge mine forældre ansat ved de Kellerske Institutioner i Bregninge, hvor far arbejdede i maskinstuen og mor i centralkøkkenet. Som kollegaer her mødte de hinanden, forelskede sig og blev gift. Så man kan sige, at åndssvageforsorgen bragte dem sammen.

Det var også senere åndssvageforsorgen, der bragte dem til Vodskov.

I Vodskov var situationen nemlig den, at Sagfører Olsen stadig "regerede" fra sin store villa på Møgelbjerg. "Kongen af Hammer Bakker", som man kaldte ham i byen. Han havde gennem mange år samlet Hammer Bakker ved opkøb af jordlodder, bl.a. ved tvangsauktioner. Som sagfører i Nørresundby havde han gode betingelser for dette, men det var ikke altid lige fine metoder, der blev anvendt. Først i 1900-tallet havde han imidlertid også vist sig som en stor velgører i Vodskov. I 1909 var den smukke Vodskov Kirke blevet indviet. Initiativet kom fra lærer Ersted, men sagfører Olsen havde skænket grunden og støttet projektet økonomisk. Han havde også delvist finansieret den nye og også meget smukke Vodskov Skole, som blev indviet i 1910.

Omkring 1916 skænkede han et stort areal til åndssvageforsorgen, og der blev bygget en afdeling af de Kellerske Institutioner. Historien, der blev fortalt om den donation, var lidt speciel. Sagføreren havde samlet en gruppe kunstnere i Hammer Bakker, som han tilbød sommerbolig i nogle af de huse, han havde opkøbt. Her i blandt var Jens Vige og hans kone, der begge var kunstmalere. Jens Vige døde, men fru Vige blev ved at komme til Hammer Bakker. Sagføreren blev forelsket i fru Vige og ønskede, at hun ville flytte op til ham på Møgelbjerg - men der var et stort problem. Fru

Vige havde en åndssvag datter, der hed Helen, og sagføreren kunne ikke udholde tanken om at bo sammen med en åndssvag. Om han ved at tage initiativ til en institution for åndssvage i Hammer Bakker – hvor Helen så kunne bo – håbede at kunne løse problemet, står hen i det uvisse. I hvert fald sagde man i byen, at sagføreren havde sagt: ”Nu skal de få åndssvage”.

En læge, Bodil Hjort, fra institutionerne i Bregninge blev den første forstander. Hun ønskede at få min far med til Vodskov, hvor han skulle være maskinmester på den nye institution. Derfor flyttede min familie til Vodskov. Lokalområdet var ikke fremmed for min far, der en kort overgang som helt ung havde arbejdet som smedesvend hos smedemester Christensen i Langholt. Jeg var på det tidspunkt kun et år og det første barn i familien.

Irene som lille.

I første omgang flyttede min mor og jeg ikke med. Der var ingen bolig til os, så vi boede en tid hos min mors forældre i Herning. Snart kunne vi dog følge efter, og i første omgang blev vi indlogeret i et hus på Vodskovvej. Min far skulle mange gange om dagen frem og tilbage mellem hjemmet og institu-

tionen for at sørge for varme, vand og elektricitet, så det var ikke særlig praktisk at bo helt nede i byen. Derfor blev der skaffet plads til os i Kvindehjemmet (senere afd. A), hvor vi boede helt oppe under taget. Vi havde her to små værelser. En stue i den ene ende af bygningen og et soveværelse i den anden ende. Vuggen med mig i blev således kørt mellem disse to værelser, forbi alle patientværelserne.

Min far og kollegaer fra institutionen.

Senere blev vi flyttet til mandshjemmet (den senere afd. B), hvor forholdene dog ikke var meget bedre. Her boede vi i flere år på to små værelser, og min mor kunne lave mad i et lille fælles tekøkken, mens patienterne fik mad fra det centrale køkken. Her blev min søster Grethe født i 1920. På mandshjemmet hed plejeforældrene Nielsen. De havde en datter, Ester Nielsen, som var lidt ældre end mig. Vi legede sammen, og har siden hen haft forbindelse med hinanden hele livet. Ester Nielsen boede i mange år på Kirkevej skråt over for skolen. Ester blev aldrig gift, boede en del år sammen med sin far og arbejdede som plejemor på skolens drengeafdeling.

I 1921 byggede institutionen en bolig til mine forældre – det lille røde hus, hvor der nu er indrettet museum for institutionerne. Huset var ikke stort, men efter den tids forhold af tilpas størrelse til en familie på fire. Her var soveværelse, køkken og to stuer nedenunder. Den ene af stuerne var ”finstuen”, som kun blev brugt, når der var gæster. Her var bløde møbler og meget fint.

Maskinmesterboligen 2011. Foto: DL foto.

Jeg havde et lille værelse i tagetagen – min søster sov hos mine forældre. Ude bagved var der et lille hus med gammeldags ”das” og vaskehus med gruekedel.

I det hus boede vi så resten af min barndom og ungdom. Jeg husker ikke længere ret meget fra livet i det lille hus. Jeg husker dog, at når der skulle vaskes tøj, blev ”Vaske Trine” rekvireret. En midaldrende forslidt kone, der kom og vaskede for os hele dagen. Trine stod der i røg og damp med sine krogede og forslidte hænder. Engang imellem sagde hun så: ”A’ ska’ li’ u’ å’ a’ mæ’ en’ tår vøj”, hvorefter hun gik ud og satte sig i skoven bag ved huset. Jeg husker engang, da vi serverede melon for hende, at hun også spiste hele skrællen – det morede vi os meget over. Trine boede alene i et lille hus ved Tingvejen, som jeg besøgte med min mor, når vi skulle aftale tid med hende. Trines hus var altid skinnende rent, med nyvaskede trægulve og et velordnet køkken.

Over for Trine boede en mand der blev kaldt ”Tworn Ajers’ Peter”. Han boede her sammen med sin husbestyrerinde, og i hans hjem var der mildt sagt ikke særlig rent. Anders Peter (som han rigtigt hed) var heller ikke særlig renlig med sig selv. Jeg husker bl.a., at min ældste søn Hans Jørgen kunne mange historier om Anders Peter, da han engang i 50’erne var bud hos Købmand Olsen. Husbestyrerinden kunne f.eks. af og til sige til Hans Jørgen: ”Nu hår’ haj’ skidt i båvsen’ igen det svin”.

Anders Peter var i 50’erne temmelig gammel, og da han blev syg og indlagt på sygehuset, vaskede de ham. Det var ifølge rygterne i Vodskov skyld i, at han afgik ved døden. Husbestyrerinden havde en søn, og hun fortalte at han havde en fin stilling i København, og ville have Hans Jørgen til at fortælle hende, hvad det job gik ud på. Han var ”alfons”, sagde hun.

Min mor passede os børn i hjemmet, mens min far sørgede for alt det tekniske på institutionen. De kaldte min far ”lille Hansen”, og han havde hang til god pibetobak. Når folk gik på stierne mellem bygningerne på institutionen, drillede de ham med, at de kunne lugte, når ”lille Hansen” havde gået der.

Jeg husker ikke mange af patienterne, som de dengang blev kaldt. En enkelt husker jeg dog – det var Martin ”Pæretræ”. Hvorfor han havde gjort sig fortjent til det navn, ved jeg ikke. Martin kom på mange korte visitter i de små hjem rundt omkring i Vodskov og deriblandt også hos mine forældre. Han var meget glad for min mor. Engang hun havde besøg af sin søster Jenny, var Martin også på besøg. Min mor og Jenny drillede hinanden, og Jenny smed i kådhed en karklud efter min mor. Det kaldte åbenbart på Martins beskyttertrang – han hidsede sig gevaldigt op og skældte min moster Jenny huden fuld. Engang var jeg til fødselsdag hos en pige fra min klasse, som boede på Vodskovvej. Her kom Martin også på besøg, da han havde en evne til at huske alles fødselsdage. Han blev så tilbudt et stykke lagkage, som han kunne spise ude i køkkenet for ikke at forstyrre os piger. Pludselig kom pigens mor grinende ind i stuen og sagde: ”Nu har han sørme spist hele lagkagen”.

Far var formand for funktionærforeningen på institutionen og sad derfor i bestyrelsen sammen med sagføreren. Sagføreren var en bestemt herre, der helst ville bestemme det hele, men engang lykkedes det dog min far at sætte ham eftertrykkeligt på plads. Hvad sagen drejede sig om, husker jeg ikke længere.

På et tidspunkt kom sagførerens hang til at bestemme i øvrigt til at gå ud over Bodil Hjort. Hun havde

forelsket sig i en ingeniør Blok fra Langholt. Det måtte hun ikke for sagføreren, og da hun nægtede at opgive sin kærlighed, fyrede sagføreren hende.

Forstander Bodil Hjorth.

I slutningen af 20'erne døde sagføreren, og hans søster boede herefter alene i Møgelbjerg. Efter nogle år blev der imidlertid indrettet børneasyl i villaen, og min mors kusine Mie kom til Vodskov og blev plejemor på den afdeling. Mie var i mange år alene, men blev senere gift med institutionens gartner, Hansen. Hans første kone døde pludselig, og han blev alene med 3 børn.

Min far havde megen teknisk snilde. Han konstruerede således det første radioapparat i Vodskov af stumper, han købte i Aalborg. Folk kom således i vores hjem for at høre nyheder, indtil de selv fik anskaffet sig et apparat.

I 1923 kom jeg i Vodskov Skole, der dengang var en fire - klassers skole. De små gik i skole fire dage om sommeren og to dage om vinteren – og de store elever omvendt, for de skulle hjælpe til i marken om sommeren.

På Vodskov skole var der to lærere, lærer Ersted og frk. Hjortnæs. De boede i lærerboligen ved siden af skolen. Lærer Ersted nedenunder med sin familie, og frk. Hjortnæs alene ovenpå. Lærer Ersted var en

mild og flink "bedstefar-type", mens frk. Hjortnæs var en bestemt og skrap gammeljomfru.

Lærer Ersted kunne, hvis han skulle forklare en elev noget, klappe på låret, og så skulle vi hoppe op på skødet af ham, mens han underviste. Det var så elevens opgave at kikke på uret i hans lomme for at passe tiden, så vi kunne komme ud til frikvarter. Om frk. Hjortnæs husker jeg en episode, hvor Alfred Jonstrup, en elev i min klasse, skulle på toiletet. Det fik han ikke lov til, hvorfor han "gjorde" i bukserne. Frk. Hjortnæs kommanderede så en anden elev, Jens Johansen, til at gå ud med ham og gøre ham ren. Hun var så skrap, at det engang blev drengene i klassen for meget. De tog fat i hende og puttede hende ned i tørvekassen.

Vodskov Skole lå dengang omkranset af skov. Byen var nemlig fortsat delt i to: Gammel Vodskov og stationsbyen, der var vokset op, efter at Sæbybanen var blevet anlagt. De to dele af Vodskov var endnu ikke vokset sammen, og der var granplantage næsten hele vejen ned ad Kirkevej og Skolevej (nuværende Granlunden). Kirkevejen var i øvrigt om vinteren samlingsstedet for byens børn og unge. Det var en rigtig god kælkebakke, og så kunne drengene og pigerne jo også flirte lidt med hinanden ved samme lejlighed.

På Vodskov Skole og senere på Nørresundby Realskole gik jeg også i klasse med Annemarie fra Skovgården, som jeg blev veninde med. Jeg kom således meget op på Skovgården. Skovgården var jo ejet og bygget af sagføreren og forpagtet af hans bror Thjerner Olsen – Annemaries far.

Fra Skovgården husker jeg, at Annemarie og jeg måtte sidde i folkestuen og spille kort med karlene, men Thjerner Olesen havde formanet os, at vi ikke måtte komme ind på deres værelser, som lå i en sidefløj. Det gjorde det jo ekstra spændende, og engang havde vi bevæget os ind på forbudt område i en af karlenes værelser. Vi hørte så Thjerner Olsen var på vej ned ad gangen. Vi var i fare for at blive afsløret og hoppede derfor ind i karlekammeret for at gemme os.

I den tid jeg gik på Nørresundby Realskole måtte jeg hver morgen gå ned gennem skoven til stationen og tage toget ind til Nørresundby. Flere gange kom jeg derfor til at følges med sagføreren ned gennem skoven – han skulle også med toget ind til sin sagførerforretning i Nørresundby. Jeg stødte også ofte på ham, når han gik tur i skoven med sin hund Fenris og kom forbi vores hus. Vi havde en kat, som Fenris engang jagede op i et træ. Sagføreren råbte så ”KOM HER DIN KANALJE”. Fenris fulgte ham overalt – han var meget glad for den. Da den døde, fortalte man den historie i byen, at sagføreren gartner Holm græd voldsomt for at takkes sagføreren. Det virkede også - sagføreren sendte ham ned til byens skrædder, hvor Holm kunne bestille sig et sæt tøj på sagføreren regning.

Den unge Irene Christiansen.

På Nørresundby Realskole gik jeg det første år i ”4. under”, herefter kom jeg i mellemskolen for til sidst at afslutte min skolegang med realeksamen.

På samme tid gik jeg til klaverundervisning. Først i Vodskov hos lærer Erstedts datter. Hun blev imidlertid gift og stoppede derfor undervisningen. Jeg kom så i stedet til at gå til klaverundervisning hos en dame i Nørresundby. Hun var meget streng – slog mig med en kno oven i hovedet, når jeg spillede en tone forket. Så det blev jeg hurtigt træt af – jeg lærte dog at spille ”Aftenklokkerne”.

I tidlig alder havde jeg vist evner for syning og håndarbejde, og efter realen kom jeg således på tilskærerskole i Aalborg, hvilket lagde grunden til mit mangeårige arbejde som syerske. Lederen på skolen hed fru Jensen, og hun var meget streng. Hendes mand havde været togfører, men gik nu hjemme, da han var blevet afskediget på grund af kvartalsdrikkeri. Han blev hundset rundt med af fru Jensen, og skulle bl.a. lave kaffe til os elever. Lidt fred fik han dog midt på dagen, hvor han sov til middag midt på gulvet i undervisningslokalet.

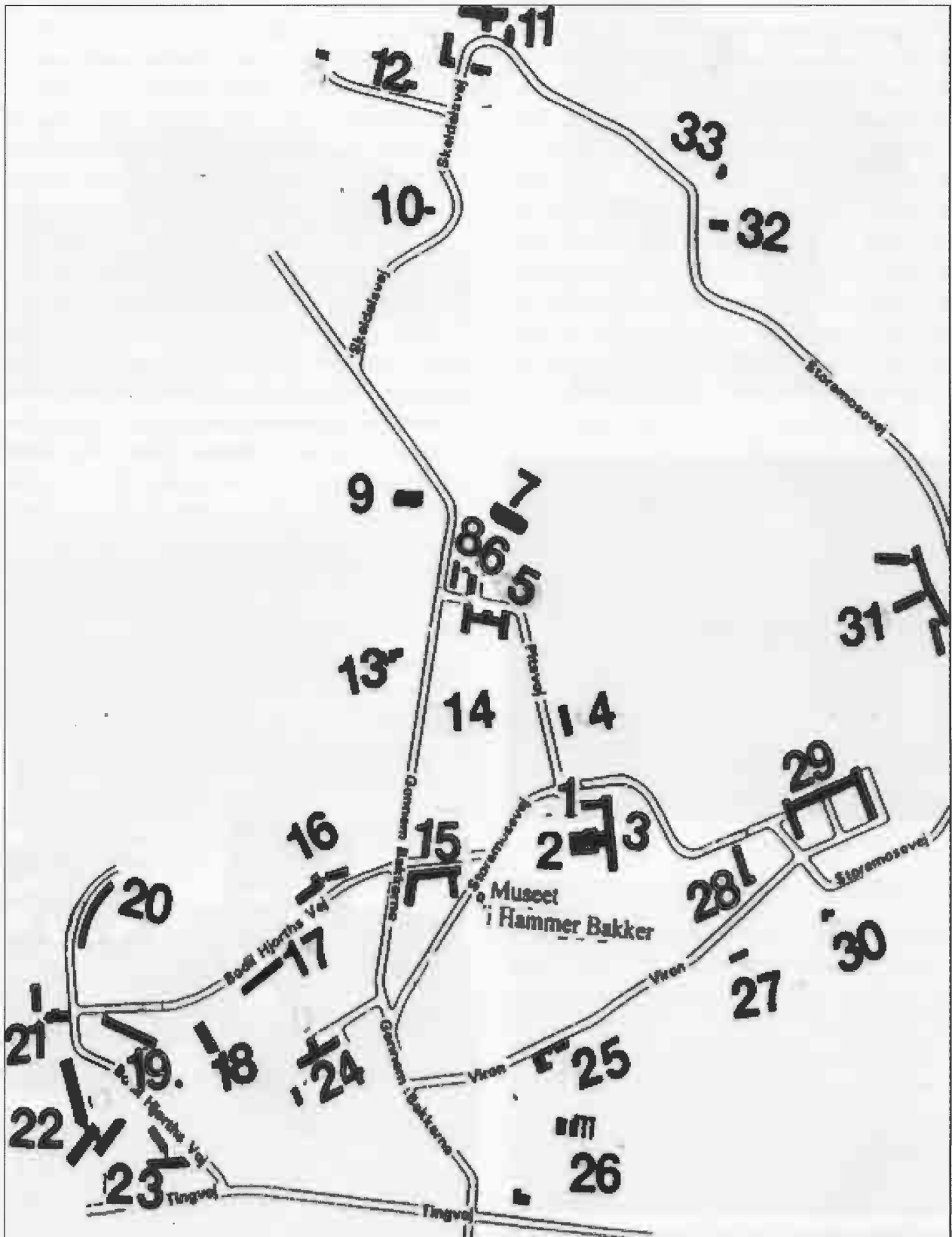
Som udlært tilskærerske fik jeg arbejde hos en hjemmesyerske Maria Nielsen, der boede på Kirkevej i Vodskov. I samme periode var jeg blevet kæreste med Poul, som jeg senere blev gift med. Poul arbejdede som mekaniker i Pandrup og var søn af smedemester Christensen fra Langholt, som mine forældre stadig kom sammen med. Poul skulle imidlertid kort efter ind som soldat i Århus – og for at være tæt på ham fik jeg ansættelse hos en grosserer Lind i Risskov. Her var min titel ”ung pige med familiær stilling”. Jeg skulle altså være som en del af familien, men det var nu et hårdt job, for jeg skulle servicere familien både tidligt og sent, og selv om jeg spiste med ved bordet, var det mig, der skulle varte hele familien op. Da jeg kom fra Århus, var jeg en kort overgang ung pige i huset i anstaltens avlsgård i Skeldal hos plejefar Thomsen.

I 1936 blev Poul og jeg gift, og jeg holdt op med at arbejde. Poul ønskede at få egen mekanikerforretning, og vi byggede derfor Vodskov Autoværksted, med tilhørende beboelse på Vodskovvej (nu vinhandel). Artiklen fortsættes i næste årbog.

Forsorgscentret før og nu

Forslag til en tur rundt på det meget smukke institutionsområde i Vodskov. Turen er på ca. 2 km.

Skitse og tekst: Vagn Laustsen, Museet i Hammer bakker.

Bygning	Før	Nu
1	Gammelt køkken. Lavede dagligt mad til ca. 1000 personer: 810 klienter samt personale, plejemødre, plejeelever, husassistenter mv., som alle havde bopæl i området	Maskinstue. 1 fast medarbejder, der har tilsyn med bygningerne. Før i tiden var der 17 mænd engageret på stedet. De stod for vedligeholdelse på institutionerne. I dag benyttes der håndværkere udefra.
2	Det nye køkken. Her kunne der laves mad til 1100 personer.	Konserveringsværksted for hele Region Nord.
3	Anstaltens vaskeri, hvor alt tøj og linned blev vasket.	Gymnastiksal for autister. Bygningen hører under Egebakken, der er en skole for autister.
4	Overlæge Wads bolig og lægekantor. Her var der også postfordeling og på 1. sal lå inspektørkontoret	Specialinstitutionen Bøgen. Her er der anbragt 7 brugere af forskellige grunde. Personalet udgør i alt 17 personer.
5	Mandshjemmet med afd. A1 og A2. Det var bolig for 100 arbejdsføre mænd, som arbejdede i skoven, gartneriet eller på værksteder.	"Kastanjebo"- Pitsvej 7- hvor der er 2x2 grupper af personale til i alt 16 voksne og ældre, mentalt handicappede med en diagnose inden for autismspektret. Desuden er også "Pitten", der er et soloprojekt med døgndækning.
6	Afd. A3. Det var plejefar bolig fra starten i 1916, hvor der også var køkken. I den lille bygning mellem A3 og værkstedet var der vaskeri og maskinhus til strømforsyning.	Fællesfunktionscenter for autisme. 11 afdelinger er tilknyttet kontoret. Fællesadministrationen – Pitsvej 8- sekretariat. Her er ansat 2 forstandere samt 5 administrative medarbejdere.
7	Brændeskur. Om vinteren blev der savet og kløvet brænde.	Hestegruppe med 5 heste, 10 brugere og et personale på 2. Handicapridning og kørsel med hestevogn med brugere på området.
8	Værkstederne. Beskæftigelse for ca. 30 brugere på træværksted og vævestue.	"A-Værket" – Pitsvej 10-12. Aktivitetstilbud til 26 voksne – ude og hjemmeboende. Mentalt handicappede med en diagnose inden for autismspektret.
9	Brændeskur (Tremmeladen). Blev brugt til opbevaring af tørt, kløvet brænde.	Gruppe fra "Marco Polo" bruger det til dagbeskæftigelse. Bøgen har et skovhold og et savværk i forbindelse med bygningen.
10	Udsigten. Tjenestebolig for overlæge.	"A-Værket" – Pitsvej 10-12. 2 soloprojekter, som er døgndækket. Projekterne er oprettet og målrettet specifikt til de enkelte brugere der ud over en diagnose inden for autismspektret også har andre mentale handicaps.
11	Avlsgården (Skeldal). Afdeling for 80 arbejdsføre mænd, som var med til at dyrke 90 tønder land, passe heste, grise, køer m.m. Der var også slagtehus, hvor der kom en hjemmeslagter en gang om ugen.	Bosted under Bøgen, hvor der er administration, bogruppe, køkken samt værksted. I alt er der under Bøgens afdelinger 37 brugere og et personale på ca. 150.
12	Plejefarbolig taget i brug 1959	Bosted under Bøgen
13	Inspektørbolig	Bolig for 2 voksne autister
14	Sportsplads..	Her afholdes der høstfest sidste torsdag i august Ny bygning til 6 misbrugere taget i brug sommeren 2006.
15	Alderdomshjem for 25 kvinder og 6 mænd.	AK-Dagtilbud. Specialtilbuddet "Marco Polo" har overtaget bygningen i sommeren 2009. Her er der i alt 18 brugere, 1 leder og et personale på 18.

16	Afd. E. Bolig for 30 voksne asylpiger og funktionærbolig.	I den tidligere funktionærfløj er der bolig for 2 brugere, som hører under Bøgen. Resten af bygningen rummer dagbeskæftigelse for døvblinde.
17	Afd. D. Bolig for 100 kvinder fordelt på to afdelinger. Sovesale med 8 personer på hver, desuden 2 spisesale i kælderen.	AK-Dagtilbud. Dagbeskæftigelse for ældre brugere samt vævestue og keramikværksted. Hammer Bakker Band har også øvelokale i bygningen. Desuden er der også Aalborg Kommunes AK-Dagtilbud, et aktivitets- og kompetenceudviklingscenter for udviklingshæmmede. Der er i alt tilknyttet 425 brugere og et personale på 165.
18	Afd. C1. Funktionærbolig for 40 kvindelige pleje- og husassistenter. Der var også bolig for læge og plejemor.	Aflastningstilbud for børn med ADHD samt en anden børneafdeling.
19	Afd. C. Bolig for 100 mænd. Sovesale med 15 personer på hver. Spisesal i kælderen.	Behandlingscenter for mænd og kvinder.
20	Lukkede afdeling G1 og G2 for kvinder og mænd med ca. 15 personer på hver afdeling.	Arbejds- og boform Engbo med ca. 10 brugere.
21	Afd. F. "Den hvide Villa", Møgelbjerg. Her boede sagfører Olesen. Efter hans død blev den i 1929 indrettet til asylhjem for ca. 40 børn og 15 arbejdsføre piger, som deltog i plejen.	Har tidligere været kursuscenter mv. Nu solgt til privat bolig og erhverv.
22	Spastikerafdeling L1 og L2. Her var også fysioterapi og træningslokale med svømmehal.	Specialplejehjemmet Lærken med 8 brugere og et personale på 45. Der er stadig fysioterapi, der dækker hele Aalborg Kommune. Violon med 2 afdelinger med ca. 14 kørestolsbrugere på hver afd.
23	Sygehus med 24 sengepladser. Her var også læge- og tandlægeklinik og øre-, hals- og øjenlæge. Desuden høre-klinik, EEG, apotek og kapel.	Bøgen har en boenhed for 10 brugere. Desuden er der skole- og dagtilbud i den øvrige del af huset.
24	Afd. Y. Asyl for 80 piger og drenge samt 20 arbejdsføre piger, som deltog i det daglige arbejde, som bestod af: Pleje, vask, made, toiletbesøg, iklædning osv.	Skole for autister, der dækker hele Nordjylland. Der er 90 elever og ca. 69 lærere, pædagoger mv.
25	Afd. B. Kvindehjemmet. Det var hjem for 42 arbejdsføre piger, som havde arbejde i køkkenet eller på vaskeriet.	Hører under Engbo, hvor der er ca. 10 brugere.
26	Gartneri med ca. 10 tdr. land, hvor der blev dyrket grøntsager og blomster til brug på institutionen.	AK-Dagtilbud. Gartneri med ca. 45 brugere med drivhus, dyrehold, renovation og skovhold.
27	Tjenestebolig for overlæge	Gartneriet har kantine og omklædning i bygningen.
28	Afd. K1. Bolig for ca. 20 unge piger.	Bruges i dag til undervisning under SOSU-skolen.
29	Kostskole for 150 piger og drenge. Der var undervisning til det 21. år.	SOSU-skole, hvor der uddannes social- og sundhedsassistenter. Der er ca. 1100 elever om året.
30	Skolebestyrerbolig	
31	Birkehjem opført 1966. Der var 3 afdelinger for 6 psykotiske børn på hver afd.	Birkehjem – Storemosevej 30-33. Ungdomstilbud der indeholder 2 afdelinger til i alt 10 unge med mentalt handicap Specialbørnehaven Birken- Storemosevej 31-33. Der er 18 pladser til børnehavebørn, der enten er hjemmeboende eller institutionsanbragte, alle med en udviklingsforstyrrelse inden for autisme.
32	Fodermesterbolig	Solgt af Nordjyllands Amt til private.
33	Sommerhuset Mosebo	Ejes i dag af Aalborg Kommune.

Lokal værdikamp anno 1935

Frede Fladkjær, efter samtale med Tage Kjærsgaard 2011.

Hvorfor var du ikke med til min afskedsfest? Den 88-årige Tage Kjærsgaard, Vodskov, husker, at hans farbror blev stillet dette spørgsmål af skoleinspektør Marius Jeppesen, Vodskov Skole, der kort forinden var gået på pension pr. 31/8-68. Og Tage Kjærsgaard husker også svaret. Det lød: Fordi jeg var en af protestunderskriverne! Et ærligt og konsekvent svar, der gav mindelser om en for længst begravet konflikt.

Ved afskedsfesten var Marius Jeppesen blevet hyldet fra alle sider efter at have virket som skoleleder ved Vodskov Skole i 33 år, i begyndelsen som førstelærer senere som skoleinspektør. Gaven fra en stor del af byens borgere var en slægtsbibel. Tage Kjærsgaard var en af Jeppesens første elever i Vodskov, og han satte stor pris på hans undervisning.

Som den bedst kvalificerede ansøger var Marius Jeppesen blevet ansat af skolekommissionen som førstelærer i 1935. Jeppesen var interesseret i kirke-

ligt arbejde og bekendte sig til Indre Mission. Det sidste viste sig at være en anstødssten for nogle. En underskriftsindsamling blev sat i gang. Hver underskriver betalte et mindre beløb, så en delegation kunne rejse til København og over for undervisningsministeren protestere over ansættelsen. Tage Kjærsgaard mener, at de personer, der stod bag dette initiativ, var lokale grundtvigianere og beboere, der ikke mente, at et tilhørsforhold til Indre Mission var foreneligt med førstelærerstillingen.

Der kom dog intet ud af protesten. Men, siger Tage Kjærsgaard, det kan ikke have været nogen god baggrund at begynde et virke som skoleleder på.

I tidligere tid stod de konkurrerende kirkelige retninger Indre Mission og grundtvigianismen stærkt i sognene. At være "missionsk" var i visse kredse ikke nogen hædersbetegnelse, derimod var grundtvigianismen, den glade kristendom, mere acceptabel. I dag, hvor religion mere og mere er en privatsag, vil man næppe i almindelighed stille spørgsmål ved de religiøse, politiske eller andre præferencer hos en ansøger til en offentlig stilling.

Tage Kjærsgaards erindring kaster et lys bagud på et stykke lokal skolehistorie, hvor fronterne var trukket skarpt op.

*Vodskov skole 1935.
Læreren er Marius
Jeppesen.*

*Tage Kjærsgaard står til
højre for døren.*

Horsens fra bonde-landsby til bosætningsbyen Langholt

Af Andy Jensen 2011

Langholt har i løbet af de sidste par hundrede år udviklet sig fra at være en af de største landsbyer langs Limfjorden til at blive en bosætningsby i Aalborgs opland. Træk fra udviklingen viser, at der er sket meget omfattende ændringer i byen. Jeg har valgt at belyse det ved at se på byen i tre perioder.

- Landsbyen o. første verdenskrig
- Transformationen efter '45 til parcelhusby i 60'erne
- Det 21. årh. omegnslandsby

Horsens i 1800-tallet, bondelandsbyen

Landsbyen Horsens, som er byens navn helt tilbage til vikingetiden, var i 1800-tallet det største bondesamfund langs hele Limfjorden. Der var dengang 34 gårde og 32 huse (heraf 18 med jord og dyr), og det skal ses i sammenhæng med, at mange landsbybebyggelser havde under 10 ejendomme. Vodskov havde således 6 og Grindsted 8, mens Tranholm lige øst for Horsens bestod af henved 10 ejendomme. Horsens var en fortelandsby, og det vil sige, at gårdene lå omkring et større, ubebygget fællesareal ("forten"), omfattende blandt andet det nuværende grønne anlæg ved Hørgårdsvej.

Et udtryk for, at det historisk har været et stort og stærkt samfund, viser sig også ved kirkebyggeriet fra omkring 1170, hvor det var de store gårde, der stod for kirkebyggeriet, mens det andre steder som regel var herremanden.

Folketal og skoler

1800 tallet bød på en meget kraftig befolkningstilvækst, som det fremgår af følgende:

1801: 445	1901: 1213	2005: 1252
1850: 664	1911: 1215	2010: 1228
1870: 891		

Den gunstige udvikling for landbruget, andelsbevægelsen mv. gav i 1800-tallet et bondesamfund som Horsens gunstige udviklingsmuligheder, og de blev udnyttet. I slutningen af 1800-tallet er der grundlag for ekspansion i skolevæsenet, hvor der var børn nok til tre skoler: I 1632 etableredes Horsens Byskole, som en af de meget tidlige skoler, og det var også et udtryk for, at Horsens var et stort landsbysamfund. I 1881 begyndte Horsens Nordre Skole i Gravsholt (lukket i 1959), og i 1889 kom Horsens Søndre Skole i gang på Horsens Enge (lukket i 1956).

Som det ses, har folketallet de sidste hundrede år været ret konstant, og det selv om der har været et stort boligbyggeri. Mere herom senere.

"Hilsen fra Langholt". Postkort sendt 3. februar 1911.

Stationsbyen – håndværk og handel 1915 – 20

Den gode udvikling i landbruget og Horsens forholdsvist store befolkningstal gav basis for et rigt erhvervsliv inden for håndværk og handel. Det fik også stor betydning, at byen havde fået jernbaneforbindelse. Omkring første verdenskrig var der ca. 70 bebyggelser i selve byen, heraf nogle gårde. De fleste gårde var efter landbrugsreformerne flyttet uden for byen. Horsens var i 1899 blevet stationsby på Sæbybanen, og da der allerede var en station i Østjylland, som hed Horsens, blev stationen her navngivet Langholt efter Hovedgården. Et forhold der i det lange løb kom til at indebære et navneskifte for Horsens til Langholt.

Købmand J.P. Albrechtsen og hustru foran forretningen, der i 1927 blev til brugsforening. På fortovet forvalter Zink Rasmussen. Købmandsforretningen flyttede i 1927 til Horsensvej 22 i Langholt.

Omkring 1915 var der følgende i Horsens:

- Station (Jernbane fra 1899 -1968)
- Gæstgivergård (kro)
- Skole
- Mejeri
- Telefoncentral 1912 (i Stalden)
- 2 møller, Vestre (i dag rideforsamlingen) og Østre (Horsens Kirkevej 23)

Østre Mølle, Horsens Kirkevej 23.

• 2 smede	• Slagter
• Murer	• Træskohandler og skomager
• Maler	• Barber
• Snedker	• 2 skræddere
• Bødker	• Manufakturhandel
• Karetmager	• 2 Vognmænd
• Brugs	• Cykelhandler
• 3 købmænd	• Sparekasse
• Bager	

Det gamle mejeri i Langholt nytåret 1912. Damen med et barn på armen er fru mejeriejer Størup.

Det kan i dag være svært at fatte, at et bysamfund af den størrelse kunne give omsætning til så mange forretninger – der var 70 huse og gårde. Dertil kommer så en række gårde uden for byen og et stort folkehold på blandt andet Hovedgården og Striben. Grundlaget var dels, at økonomi og indtjening var rimelig, og at transportmulighederne gjorde, at størstedelen af handelen nødvendigvis måtte foretages så lokalt som muligt. Horsens størrelse har også været sådan, at der antagelig har været en del handel fra det nærmeste opland og nabobyer.

50'erne – udfordringen ved afvandringen fra landbruget

Landbrugets storhedstid og dermed også Horsens' fortsatte til efter anden verdenskrig. Her begynder der at ske en række strukturændringer, som får stor indflydelse på en bondelandsby som Horsens. Der er dog fortsat landbrugsdrift på de sidste gårde, som stadig ligger inde i byen Horsens – det er Bakkelygård, Søndergård, Bakken, Gaarn, Storgård, Knudsens Gård, Præstegården m. fl. Det indebar også et stort dyrehold inde i byen, og det blev der ikke stillet spørgsmålstegn ved. Køer skulle krydse Vestvej morgen og aften, når de skulle ind til malkning. Der udstykses fortsat husmandsbrug så sent som i 1950 rundt om i landet – dog ikke her i Horsens. Det sker samtidig med, at mekaniseringen i landbruget tager fart, og dermed på sigt gør det urentabelt med små brug. Det giver også mindre arbejdskraftbehov, og

afvandringen fra landbruget begynder at tage fart, samtidig med at industrialiseringen øges - især i de større bysamfund.

For Horsens indebærer det faldende folketal på landet. Opretholdelse af byfunktioner, skole mv. forudsætter et befolkningsgrundlag af en vis størrelse. Det gjorde en boligudbygning nødvendig, og en aktiv borgerforening var klar over dette og forsøgte at få sat skub i udviklingen. Det var imidlertid vanskeligt at skaffe jord hertil, da ingen landmænd var interesseret i at sælge jord. Gennembruddet kom først omkring 1960, hvor der blev skabt hul fra Vestvej mod syd til Godtlandsvej, Skarrisvej og Elmevej. Derefter kom Møllebakken, Gravsholtvej, Bjerget og Staldmie i løbet af en kort årrække. Marker ud til Vestvej, Gravsholtvej og Kirkevej blev ligeledes bebygget. En del af Bjerget blev udstykket fra Bakkelygård, og her forsøgte ejendomsmægler Timsgård at sælge grundene og udnytte landbrugstilknytningen og den landlige idyl. Det skete ved at der fulgte en pony med, når man købte en grund. Hestene kunne så være på gården. Det lykkedes at sælge grundene, men ingen ønskede dog en hest med i handelen. Konceptet er dog senere realiseret på V. Mølle, hvor Langholt Rideforsamling har hjemsted.

Få år senere er Snorgårdens Rideklub dannet, så nye aktiviteter med dyrehold er etableret i byen. Timsgårds planer betød også, at Bakkelygårds bygninger blev bevaret, og senere kom til at rumme den store sportstøjsvirksomhed Newline med eksport til en række lande.

For byens udvikling har det været meget afgørende, at der blev taget initiativer i denne periode. Når man ser på folketallets udvikling står det klart, at uden en boligudvikling i 60'erne og 70'erne ville byen have stagneret, og skolens elevtal ville have været lavere.

Der er i denne periode fortsat et stort antal forretninger og håndværkere i Langholt, som efter kommunesammenlægningen i 1970 bliver byens officielle navn. F. eks. skifter skolen efter næsten 350 år navn fra Horsens Byskole til Langholt Skole.

Træk fra 80'- og 90'erne

Boligudbygningen i byen fortsætter, men i et langsommere tempo. Rønhøj i byens sydvestlige del bliver byggemodnet, og i den forbindelse åbnes der for en ny udvikling i landsbyen. Der bliver gjort plads til socialt boligbyggeri, og i løbet af få år bygger såvel Lejerbo som Nørresundby

Vestre Mølle i Langholt. Kopi af gl. gårdmaleri fra 1912.

Boligselskab afdelinger i byen med i alt 38 lejligheder – en relativ stor tilvækst i en landsby som Langholt. Det giver nye muligheder for bosætning og også for borgere at blive i byen, når de skifter parcelhuset ud med en lejlighed. Senere bliver der også opført privat udlejningsbyggeri, og der er i 2011 tæt på 100 lejeboliger i Langholt.

Kartoffelkuren i 1986 indeholder en række økonomiske indgreb, og det medfører stagnation i nybyggeriet. I Langholt betyder det, at boligbyggeriet på Rønhøj går i stå og dermed sætter en midlertidig stopper for den fortsatte udvikling.

Der sker dog meget positive ting for byens muligheder i disse år. Efter års kamp for at få en kommunal hal, tager byens borgere sagen i hånd. Der bliver samlet penge ind, og Langholthallen bliver i 1990 bygget som en privat hal, og det er i nyere tid et særsyn, der vidner om en vilje til selv at gøre en indsats. Hallen drives i dag fortsat som en privat hal. Samme år bliver der også af aktive borgere dannet en antenneforening, således at der som i andre noget større byer bliver denne facilitet. Senere bliver der etableret bredbåndsforbindelse. På samme måde bliver der i 1991 lavet kollektiv varmforsyning med et såkaldt barmarksværk. Det skulle senere vise sig, at de økonomiske forudsætninger for landets barmarksværker ikke var gode, og en lang og hård kamp for at løse disse problemer lykkedes først 10 år senere, da værket i Langholt som det første blev en del af den kommunale varmforsyning. Der er ingen tvivl om, at det for Langholt var utrolig vigtigt at få den løsning. Det var blevet sværere at få nye tilflyttere, og på sigt kunne det have fået alvorlige konsekvenser for byen. Det kan man se andre steder i landet, hvor der fortsat er barmarksværker, der kæmper en næsten håbløs kamp for at holde varmeprisen i ro.

Idrætshal, antenneforening og senere bredbåndsforbindelse, kollektiv varmforsyning er vigtige elementer i at være et godt sted at bo. Man kunne også nævne, at Langholt har to rideanlæg, hver med egen indendørs hal.

I starten af 90'erne var der store problemer med at få finansieret fast ejendom overalt i landet. Det førte til, at mange borgmestre over hele landet forsøgte at få regeringen til tage initiativer, og der blev indledt drøftelser med blandt andet kreditforeningerne. Det førte dog ikke til konkrete initiativer.

I Langholt blev der i 1995 taget initiativ til at danne en investeringsforening, og det lykkedes på få måneder. Med indskud fra borgere var det hensigten at skaffe den restfinansiering, som banker og kreditforeninger ikke ville levere til nye husbyggere. Det gav megen omtale, og de sidste grunde på Rønhøj blev hurtigt udsolgt. Det viste sig, at der nu kunne opnås normal finansiering, og der blev således ikke brug for, at Langholt Invest og Udvikling finansierede nybyggeri. Foreningen investerede i stedet sine midler i værdipapirer, og her er det i en årrække lykkedes at være Danmarks bedste med størst afkast.

Perioden efter 70'erne er også karakteriseret ved, at de mindre handels- og servicevirksomheder i små bysamfund får det svært. Det er en tendens, som slår igennem over hele landet, og i Langholt er der en række butikker og servicevirksomheder, der desværre ikke overlever. Det giver både flytning af arbejdspladser og tab af servicemuligheder lokalt.

Der opstår dog også nye virksomheder på nogle af de nedlagte landbrug. Det er blandt andet en række håndværksvirksomheder, som anvender de overflødiggjorte landbrugsbygninger. Der kommer også helt andre virksomheder som maskinservice, maskinværksted, maskinstation, bondegårdsferie og farmpark, vognmandsforretning osv. Der er skabt nyt liv på landet.

Langholt Samråd

Investeringsforeningen beskæftiger sig også med Langholts udvikling. Sammen med Borgerforeningen blev Langholt Samråd dannet for at få sat initiativer i gang. En vigtig opgave er at arbejde i forhold til kommunens planlægning mv. Efter succesen, der medførte udsolgt af byg-

gegrunde på Rønhøj, tog samrådet fat på at sikre muligheder for fortsat boligudbygning.

Det skulle vise sig at blive en langvarig kamp for igen at have byggegrunde, idet det tog over ti år at få kommunen til at godkende en lokalplan for Kidholm og få byggemodnet de første grunde.

En stor udfordring for landsbyer af Langholts størrelse er at have et stort nok befolkningsgrundlag til offentlig og privat service som skole, pasnings-tilbud, forretninger, idrætsfaciliteter mv. Det er tankevækkende, at den meget kraftige boligvækst i Langholt fra ca. 70 boliger fra første verdenskrig til over 400 i dag ikke har givet flere indbyggere. Befolkningstallet har stort set været konstant i over 100 år. Forklaringen på dette tilsyneladende paradoks er, at der bor færre pr. husstand. Det er en følge af ændringer i familiemønstret med færre børn og mange, der bor alene.

Det er tankevækkende, at der siden 1990 er opført omkring 100 nye boliger i Langholt, uden at der er blevet flere indbyggere.

Udfordringen fremover er derfor, at en fortsat boligudbygning er vigtig, hvis grundlaget for en levende landsby skal fastholdes.

Bosætningsbyen Langholt – den grønne landsby i de blå omgivelser

En vigtig og afgørende milepæl i byens nyere historie er gennembruddet for 50 år siden i 1960'erne med udstykning af byggegrunde.

Set med nutidens øjne er det nemt at se byens fortrin, og dermed mulighederne for fortsat udvikling. Langholt er præget af grønne områder i selve byen, og der er skov, mose, stier og markveje tæt på og kun 2 km til Hammer Bakker. Denne nærhed til natur er værdifuld, når man skal bosætte sig, og byens slogan som den grønne landsby i de blå omgivelser er rammende. Byens størrelse gør det samtidig til et overskueligt og trygt samfund, der er meget børnevenligt. Samtidig er der skole, børnepasning, service- og fritidstilbud mv. Flyttemønstret de sidste mange år viser da også, at

det er unge familier med børn eller børn på vej, som flytter til. I den anden ende af aldersskalaen hører det til sjældenhederne, at der er tilflyttende seniorer.

Nærheden til Aalborg og til den hurtige motorvejsforbindelse er også en stor fordel. Da arbejdspladserne nu ikke som i bondelandsbyen findes lige om hjørnet, er det afgørende, at der er jobmuligheder inden for en overskuelig afstand og hurtigt at kunne komme dertil.

Alle disse fortrin gør, at Langholt har et stærkt udgangspunkt til fremtiden.

Udfordringen

Byens udfordring er at få udnyttet mulighederne. Her kan man konstatere, at mindre bysamfund er lavt prioriteret i en storkommune som Aalborg. Afgørende er derfor, at der er lokale kræfter, som vil gøre en indsats. Det kan man se dokumenteret ved bygning af Langholthallen, anlæg af kollektiv varmforsyning, antenneforening, etablering af rideanlæg og ridehaller. Alt dette er i Langholt klaret ved egen kraft, hvor det andre steder er kommunen, som har løst opgaven. Byen har således fortsat nogle af de dyder, som kendetegnede bondelandsbyer. Her løste man sammen en række af de fælles opgaver.

Langholt Samråd har siden midten af 90'erne især arbejdet med at få skabt rammerne for nye boligområder. Da det langt om længe lykkedes, viste det sig også, at interessen fortsat er til stede. Opgaven er til stadighed at presse på, og efter Samrådets opfattelse sker udvikling af boligområder og byggemodning for langsomt.

Langholt Banesti er en anden sag, som Samrådet har arbejdet meget med. Stiforbindelse fra Langholt til Vodskov har været i kommunens planer siden 80'erne med et planlagt forløb ad den gamle banestrækning. Det var bare ikke fulgt op med at få den gennemført. Såvel Borgerforening som Samrådet forsøgte gennem en årrække at få den lavet. Langt om længe lykkedes det af få den første

strækning på godt et par km. indviet i 2001. Siden de første planer i 80'erne var motorvejen blevet bygget, og stien kan derfor ikke føres igennem på den gamle banestrækning. Samrådet har derfor efter indvielsen i 2001 arbejdet på at få skabt forbindelse til Vodskov ad anden vej. Foreløbig har det resulteret i, at strækningen er prioriteret og med i kommunens stiplan. Rådmanden for landdistrikterne kunne i 2010 meddele, at den nu snart ville blive ført igennem.

Byens anlæg, grøn helhedsplan for området omkring skole, hal og idrætsanlæg, skovrejsning er andre Samråds aktiviteter, som lever op til byens slogan: Den grønne landsby i de blå omgivelser.

Samrådet har udarbejdet en turfolder med Grønne ture omkring Langholt, og den giver mulighed for at få endnu mere ud af naturoplevelserne. Naturen i og omkring landsbyen byder på mange oplevelser, og det gælder både vandre- og cykel-

ture. Folderen omfatter 5 vandre- og 4 cykelture, og der bliver fortalt om naturen og dens dyre- og fugleliv på ruterne. Turene er meget pædagogisk vist med farve- og symbolkoder, der gør det nemt at manøvrere og få stort udbytte af naturoplevelserne.

Det er en lokal gruppe, der står bag den meget flotte turfolder, og den er endnu et eksempel på, at initiativer i Langholt i høj grad bygger på ildsjæle og egne kræfter.

Et andet initiativ, der aktuelt i 2011 arbejdes på er etablering af en multibane, hvor Samrådet og andre kræfter i byen har sørget for en del af det økonomiske grundlag.

Fortsat udvikling af omgivelserne og fritidsmulighederne er afgørende for en landsby i det 21. århundrede, hvor den centrale funktion er at være bosætningsby.

Anlægget i Horsens By sommeren 1935. Foto: N.C. Nielsen, Villa Bakkely, Langholt.

Konfirmander Vodskov Kirke d. 27. marts 1949

Forreste række fra venstre: Birthe Johanne Larsen, Horsens. Greta Nikolajsen, Grindsted. Else Margrethe Christensen, Møgellose. Betty Johanne Simonsen, Grindsted. Nancy Elene Jensen, Uggerhalne. Nanny Elise Jensen, Uggerhalne.

Anden række fra venstre: Kirsten Marie Herred Jensen, Horsens. Ester Madsen, Horsens. Ritta Hansen, Vodskov. Grete Rigmor Knudsen, Bilidt. Børge Johanson, Vodskov. Svend Erik Knudsen, Stokbrohede. Jørgen Johannes Petersen, Faurholt Mark. Egon Winther Larsen, Møllehuset. Poul Kjær, Horsens Præstegård.

Tredje række fra venstre: Sigrød Randi Lund Sørensen, Graverhus. Else Marie Pedersen, Højene. Inger Margrethe Frandsen, Rærup. Else Knudsen, Horsens. Bodil Christensen, Rønheden. Pastor Kjær, Horsens Præstegård. Anne Marie Pedersen, Brusholt. Lissy Martine Pedersen, Enggården. Marie Thomsen, Vesterladen Mark. Kirsten Jensen, Klemmen.

Fjerde række fra venstre: Poul Bent Kristiansen, Uggerhalne. Christian Christensen, Grindsted. Juul Baunwall Jensen, Vodskov. Jens Peter Starcke, Grindsted Kjær. Knud Erik Jensen, Plovhusene. Jens Laurits Nikolajsen, Grindsted Vestermark. Jens Martin Havkrog, Horsens. Peder Skjølstrup Mortensen, Plovhusene.

Bageste række fra venstre: Niels Bering Blok, Skanderborg. Ejvind Villy Pedersen, Gravsholt. Knud Arne Jensen, Horsens. Frede Kristensen, Tranholm. Erik Nielsen, Vodskov. Kjeld Jensen, Grindsted. Poul Kristensen, Bøgelund, Grindsted. Karl Kristian Bundgård Kristensen, Grindsted. Erik Aagaard Nielsen, Østerholt, Ørum Mose.

Konfirmander Vodskov Kirke d. 26. marts 1950

Forreste række fra venstre: Karen Marie Jensen, Vodskov. Ellen Marie Larsen, Horsens. Tove Christensen, Brusholt. Lisbeth Kristensen, Ivershaab. Alice Helene Blok, Skanderborg.

Anden række fra venstre: Gerda Jensen, Hammereng. Karen Herred Jensen, Horsens. Inga Marie Christensen, Horsens. Pastor Kjær, Horsens Præstegaard. Inger Jensen, Lerbæk. Ester Olsen, Gravsholt. Birthe Kristine Hoffmann, Uggerhalne.

Tredje række fra venstre: Jens Jakob Jensen, Uggerhalne. Arne Jensen, Kogholm. Henning Pedersen, Horsens Enge. Harry Nielsen, Horsens. Jens Christian Moltzen Hansen, Horsens Enge. Hans Jørgen Sørensen, Horsens Enge. Knud Kristian Jensen, Hammergaards Fodermesterhus. Knud Otto Svendsen, Skanderborg. Jens Peter Larsen, Stokbrohede.

Bageste række fra venstre: Peder Pedersen, Gravsholt. Svend Aage Hansen, Myren. Knud Larsen, Rærup. Leif Nielsen Ørtoft, Vodskov. Holger Marthinus Hoff Larsen, Uggerhalne. Poul Erik Jensen, Naalebak.

Torndalsmark 1900

Snedker-Niels og Gartner-Karls hjem Torndalsmark i Hammer Bakker tegnet i 1900 af Niels Chr. Nielsen (Snedker-Niels). Årbogen har tidligere bragt en række tegninger af Karl Nielsen (Gartner-Karl).

Høstbillede fra gården Striben.

Horsens-Hammer Hjemstavnsforening

Foreningens formål er at øge kendskabet til
– og interessen for Horsens, Hammer og Vodskov Sogns historie

Medlemskab:

Anmodning om medlemskab rettes til et medlem af bestyrelsen. Kontingent for 2011 er 60 kr. for en husstand. Der udleveres 1 årbog pr. husstand, og kun den person, som tegner medlemskabet, har stemmeret på generalforsamlingen.

Generalforsamling afholdes efter gældende vedtægter i januar måned. Indkaldelse hertil fremsendes pr. brev i september måned og annonceres i dagspressen.

Generalforsamlingen 2012 bliver mandag d. 16. januar kl. 19.30 på Liselund.

Vi gemmer "det gamle" til de nye:

Foreningen indsamler og opbevarer gamle billeder, fotos, papirer, protokoller, erindringer, genstande m.v., som har lokalhistorisk interesse for de kommende slægter. Henvendelse herom kan ske til et bestyrelsesmedlem.

Foreningens årbog:

Foreningen udgiver en årbog med "aktuelle" artikler fra den gamle Horsens-Hammer Kommune. Årbogen er udkommet siden 1977.

Indholdet er samlet og redigeret af Arne Riis, Aase Fladkjær og Svend Dam Larsen.

Foreningens formand er ansvarshavende redaktør.

Vi modtager meget gerne stof til årbogen,

Det er stadig muligt at købe et eksemplar af tidligere årbøger.

Dog er et par årgange udsolgt og bliver ikke genoptrykt.

ISSN 0106-5998

Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Foreningens lokalhistoriske arkiv ligger i kælderen på Plejehjemmet Liselund, Hüttel- Sørensens Vej 61, 9310 Vodskov.
E-mail: hhhjemstavn@gmail.com

Åbningstid:

Første mandag i hver måned kl. 14-17, dog ikke i sommerferien.

Sidste weekend i oktober: lørdag og søndag kl. 14-17.

Besøg i øvrigt efter aftale.

Samlingen af landbrugsredskaber:

"Lerbæk", Rærupvej 70, Rærup. Kontakt Per Jensen.

Samlingerne på Vodskov skole:

Samlingerne er under revision. P.t. lukket.

Foreningens bestyrelse:

Svend Dam Larsen

Formand

Tlf.: 40 83 63 40

John Schødt

Næstformand

Tlf.: 98 29 43 48

Niels Jørgen Jensen

Tlf.: 98 28 60 35

Arne Riis

Tlf.: 98 28 66 17

Aase Fladkjær

Tlf.: 98 29 33 07

Per Jensen

Tlf.: 98 29 38 31

Suppleanter:

Jacob Arentoft

Frank Sørensen

Revisorer:

Per Bøgh Christensen

Svend Laursen

Æresmedlem:

Birthe Jensen